

המודיעין בעימות מוגבל בין יריבים אסימטריים

היריב הנחות בעימות מוגבל זקוק ליתרון מודיעיני כדי לעצב מציאות, שבה הופכת עוצמת היריב החזק לבלתי רלוונטית. לעומת זאת, אם מצליח הצד החזק להשיג יתרון מודיעיני, יתקשה היריב החלש להטות את האסימטרייה לטובתו, ובכך תישלל ממנו היכולת להכריע את העימות ולהשיג את התכלית המדינית שאליה הוא חותר

אל"ם (מיל') שמואל ניר (סמו)

מתמודדים. בחלקו השני של המאמר מוצג דיון במורכבות המודיעינית של העימות, ומשורטטים הפרופיל המודיעיני שלו ומשמעויותיו.

חלק א' טבע העימות המוגבל

הפעור הבוטה בעוצמתם של שני הצדדים הוא המעצב את טבע העימות המוגבל והוא מקור המורכבות המודיעינית. היריב הנחות חותר לעצב מציאות המתאימה למגבלות עוצמתו. אם מצליח היריב הנחות במשימתו, הופכת עוצמת היריב החזק לבלתי רלוונטית, ונמנע מבעל העוצמה להביא לידי ביטוי את עוצמתו. באותה עת מועצמת הנחיתות הבסיסית במידה כזאת, שבאמצעותה ניתן להכריע את העימות ולהשיג את

העימות המוגבל בין יריבים
אסימטריים מבוסס על עולם
תוכן אחר מזה המוכר לנו
במלחמה רגילה

התכלית המדינית.

כיצד מטה איפוא היריב הנחות את הכף לטובתו? היסוד להטיית הכף למרות האסימטרייה בעוצמה הוא שלצד הנחות תהיה מטרה, שעוצמת חיוניותה וחשיבותה תהיה גבוהה יותר מזו של חברת היריב החזק. מטרת העימות, המושתתת על חשיבותם של האינטרסים לפרט ולחברה, כמוה כעוגן והיא המעניקה את תעצומות הנפש הדרושות למאבק, שבו האסימטרייה היא בוטה. ובמילותיו של ישראל טל: "קיים יחס ישיר בין מידת החיוניות של האינטרס

הקדמה

ההיסטוריה מלמדת כי באמצעות עימות מוגבל – כמו באמצעות מלחמה כוללת – ניתן להגשים מטרות מדיניות או לתמוך ולהאיץ במהלכים מדיניים. יתר על כן, העימות המוגבל הופך להיות דפוס העימות השכיח ביותר.

העימות המוגבל בין יריבים אסימטריים מבוסס על עולם תוכן אחר מזה המוכר לנו במלחמה רגילה. עיקרון מרכזי בעולם הזה הוא המרת העימות הפיזי בעימות תודעתית,

מוראלי ותעמולתי, שבו לנחישות ולאמונה בצדקת הדרך יש משקל המפצה על חיסרון בכוח צבאי.

ככל שעולם התוכן, שעליו מבוסס העימות, הוא מופשט יותר וקשה יותר לכימות, כך ההתמודדות המודיעינית הופכת להיות יותר מורכבת, והכושר המודיעיני מקבל תפקיד משמעותי יותר בהצלחה בהתמודדות.

מטרת המאמר הזה היא לברר את מקומו של המודיעין בעימות המוגבל ולהצביע על הנתבע מאיתנו על מנת להתאים את דרך פעולתו לטבע העימות.

חלקו הראשון של המאמר עוסק בטבע העימות ומצביע על ייחודה של זירת העימות המוגבל, שעליה אנחנו

קצין מודיעין

לתכנון וליישום בשל הקושי לפענח את המפה המנטלית (התודעתית) של היריב ולזהות את מרכז הכובד שלה ואת השטחים החיוניים בה.

תמרון הדעת הוא מעשה אמן, הניחן ברגישות אנושית ובטביעת עין מדינית, ביכולת לזהות את רחשי הלב של היריב, באורך רוח, בכושר למידה, ביצירתיות, בנחישות ובהבנת הנסיבות המדיניות המשתנות.

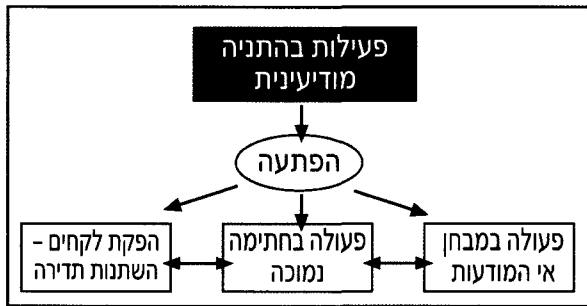
בתחום הלחימה על הצד הנחות לעצב סביבת פעולה, שבה הוא יהיה בבחינת סמוי, ואילו הצד החזק יהיה גלוי.⁵ הדרך הזאת מקהה את חודם של יחסי הכוחות הפיזיים וממירה אותם בהתמודדות על השגת יתרון מודיעיני. קיומו של יתרון מודיעיני מאפשר לצמצם את מספרן של ההחלטות השגויות, לצמצם את מרחב אי-הוודאות ובכך להקטין את סיכון הכוחות, למצות טוב יותר את הכוח ולהכתיב את מועד המפגש ואת תנאיו.

יתרון מודיעיני הוא איפוא מידת יכולתו של כל צד להשיג יתרון בלחימה באמצעות המודיעין.

גלגל אופיה של הלחימה בעימות המוגבל, שמורכבת בעיקרה ממפגשים קצרים, נמצא כי מתקיים בדרך כלל יחס ישר בין מידת הסיכון שנוטלים בפעולה לבין איכותה ואמינותה של תמונת המודיעין.

תבנית הפעולה

על מנת להשיג יתרון מודיעיני על היריב הנחות לחתור להישאר סמוי. לשם כך הוא נוקט את הדרכים הבאות: בניית

מבנה ארגוני ותרבות התנהגות של ארגון חשאי, איסוף חשאי - בשיטות ובאמצעים המאפשרים לו שלא להגיע למודעותו של הצד שכנגד - נקיטת שיטות לחימה בעלות חתימה נמוכה, המקשות על איתור על זיהוי ועל מתן התרעה ומאפשרות השגת הפתעה, פעילות מותנית מודיעין וקיום תרבות של הפקת לקחים.

המבנה הטופוגרפי של יהודה ושומרון ואילוצי התנועה שהוא מכתוב, פריסת היישובים והמחנות, סמיכותם של יישובים פלסטיניים לצירי התנועה והפיכתם של שטחי A לאזורי מקלט למחבלים - כל אלה מקילים על הפלסטינים מבחינה מודיעינית ומאפשרים להם להישאר סמויים לפני פיגועים ואחריהם ולפגוע בביטחון ובתחושת הביטחון של

הלאומי, כפי שהוא נתפס על-ידי העם, לבין נכונות בניו לשלם את מחיר הלחימה למענו.²

בעוד שבמלחמה משיגים את ההכרעה באמצעות תמרון הכוחות, הרי בעימות מוגבל אין באפשרותו של הצד הנחות ליצור חיכוך בעוצמה גבוהה לאורך זמן. מכאן שהוא נמנע מהתנגשות פיזית חזיתית בעלת חיכוך גבוה ובוחר בהתנגשות תודעתית, שמסתייעת בחיכוך פיזי נמוך.

העימות המוגבל מועתק בעיקרו לרובד המנטלי. ההתנגשות הזאת אינה בין צבאות, אלא בין כוח הרצון הלאומי וכושר העמידה של שתי החברות שבעימות. ההכרעה בעימות המוגבל כמוה כמהפך תודעתי בחברת היריב ובקרב לוחמיה. המערכה מוכוונת לתודעה, והמחולל את המהפך התודעתי הוא תמרון דעתה של החברה.

תמרון הדעת נועד לגרום לחברה וללוחמיה לאבד את נחישותם. אובדן הנחישות פירושו אובדן הנכונות להקרבה פיזית, חומרית ונפשית, שבעקבותיו נפגע כוח הרצון הלאומי. סופו של התהליך הזה הוא מהפך תודעתי, שתוצאתו ויתור על השגת התכלית המדינית, שהיא מטרת העימות, או - לחלופין - דחיית השגתה של התכלית המדינית, ולו באופן זמני. לפיכך ישתדל כל צד לעשות שימוש בסוגי הלוחמה הפוגעים במרכיבים המשפיעים על הנחישות של הצד האחר. אלה הם סוגי הלוחמה העומדים לרשות הצדדים שבעימות:

- לוחמה פסיכולוגית, שנועדה לערער את תמונת המציאות ולפגוע בחוסן הנפשי של החברה ושל הלוחמים באמצעות אפקטים תודעתיים.³
 - לוחמה כלכלית, שנועדה לפגוע ביכולת הכלכלית של היריב ולהשפיע על תחושת הביטחון הכלכלי שלו באמצעות אפקטים תודעתיים ופיזיים.
 - לוחמה פיזית, שנועדה לפגוע בביטחון ובתחושת הביטחון של החברה ושל לוחמיה באמצעות יצירתה של אי-ודאות ביטחונית. זו נוצרת על-ידי פגיעה פיזית ועל-ידי אפקטים פיזיים.⁴
 - לוחמת מודיעין, שנועדה לשבש את תמונת המערכה - ובכך לצמצם את יכולתו של היריב למצות את כוחו - באמצעות אפקטים תודעתיים.
- מכאן שתמרון הדעת הלכה למעשה הוא הפעלה משולבת של כל צורות הלוחמה ליצירת אפקטים לאישוש או לשיבוש תמונת המציאות העכשווית והעתידית המצטיירת למנהיגי האויב, לחלקים בחברה שלו או לפרטים בקרבו. על האישוש או השיבוש האלה לגרום להם לשינויים בתפיסה, בהערכה, בעמדה או בהחלטה, והתוצאה של כל אלה אמורה להיות אובדן הנחישות.
- האפקטים הנדרשים לתמרון הדעת הם בעיקרם תודעתיים/מופשטים, ורק מיעוטם צריכים להיות פיזיים/גשמיים. השילוב הנכון בין סוגי הלוחמות והאפקטים, שיעצימו אלה את אלה להשגת ההשפעה המרבית, קשה

החברה ושל לוחמיה.

יתר על כן, הפלסטינים – כמו החיזבאללה – בחרו באסטרטגיה ההולמת את הפער הגדול בעוצמה בינינו לבינם – אסטרטגיה של הוגעה⁶. מדובר בדרך לניהול העימות, השוחקת בהדרגה – לאורך זמן – את נחישותם של החברה ושל לוחמיה עד לאובדן הזדהותם עם חיוניות המטרה או, לחלופין, עד לאובדן האמונה ביכולת להגשימה, ולו באופן זמני. ההוגעה – זמנה אינו קצוב, ובכך מתאפשרת לצד החלש הגמישות לייצר חיכוך בעוצמה שאינה חורגת מתחום היכולת האמיתית שלו.

במצב הזה שני הצדדים מתמודדים על הוגעת היריב. על מנת לנהל הוגעה אפקטיבית חייב כל צד לדעת כיצד לקיים חיכוך רציף בעוצמה הנכונה, מהסוג ההולם את הנסיבות באותה עת. במילים אחרות, צריך לדעת כיצד לתמרן את דעת היריב באמצעות ארבעת סוגי הלוחמות, תוך הפקת אפקטים פיזיים ותודעתיים, המעצימים אלה את אלה. כל הפעולות האלה חייבות להיעשות בעוצמה הנכונה, בזמן הנכון, במקום הנכון, ברציפות ובהתאמה לנסיבות המדיניות. בקרה נכונה של החיכוך מאפשרת במידה רבה לאחוז במקל משני קצותיו: גם לשמר את הכוח וגם למצותו בעת ובעונה אחת.

היכולת לבקר את החיכוך היא בראש ובראשונה פועל יוצא של כושר הלמידה והיישום. הכושר הזה בא לידי ביטוי ביכולת לזהות מצבים משתנים ומתפתחים ולהעמיד בפני האויב מכשולים חדשים. מי שניחן ביכולת הזאת, גם יכול ליזום את מהלכי העימות, לצמצם את האקראיות ומעל לכול לאפשר הסתגלות והתחדשות. בכוחו של המתחדש ליצור בכל פעם מעין שפה חדשה, שבה מתנהל העימות, ובכך לשמר בידי את היוזמה.

אולם היכולת ליזום את מהלכי העימות אין בה די. על

מנת לקדם את השגת התכלית המדינית יש להתאים את האפקט הנכון לנסיבות המדיניות. בכל עימות נלקח בחשבון השיקול המדיני; בעימות המוגבל הוא הדומיננטי, ואילו השיקול הצבאי-מבצעי משני לו.

ייחודה של זירת העימות המוגבל שבה אנחנו מתמודדים

שני דברים מייחדים את זירת העימות המוגבל שבה אנחנו מתמודדים:

- היותה מורכבת ממספר זירות מבצעים, אשר לכל

אחת ייחוד משלה, אך הן מקיימות ביניהן השפעות גומלין.

- המניעים לעימות – המניע הלאומי והמניע הדתי – הם רבי עוצמה ועומדים במבחן הזמן ובמבחן החיוניות והנחישות.

מהנכתב עד כאן כבר ניתן להבין שצורכי המודיעין של העימות המוגבל שונים באופן מובהק מצורכי המודיעין במלחמה כוללת. לעימות המוגבל נדרש גם מודיעין ייחודי, המותאם למערכה על התודעה ולתמרון הדעת, וגם מודיעין המותאם לצורכי הלחימה הסמויה. בעוד שבמלחמה משתמשים במפה טופוגרפית, שלה אנו רגילים, וקל לנו להבין אותה, עושה העימות המוגבל שימוש ברזומני בשתי מפות: מפה מנטלית ומפה טופוגרפית. בשני המקרים המיפוי קשה: התכנים המנטליים קשים לתפיסה ועוד יותר מכך להמשגה ולתיאור; והתכנים למפה הטופוגרפית המקמקים עקב מאמציו של הצד החלש להישאר סמוי.

חלק ב' המורכבות המודיעינית

על אנשי המודיעין מוטלת בעת עימות מוגבל משימה מורכבת מאוד. מורכבות המשימה נובעת מכמה גורמים:

1. השילוב של תחומים אזוריים, חברתיים, צבאיים ומדיניים בתוך העימות. מדובר במגוון גדול של מרכיבים בעלי הגיונות שונים.
2. דומיננטיות השיקול המדיני והקשר ההדוק שבין המעשה הצבאי למדיני.
3. ריבוי המרכיבים המופשטים במערכה על התודעה. הקושי מועצם בגלל הפער העמוק בין התרבויות, המקשה על הבנת היריב.

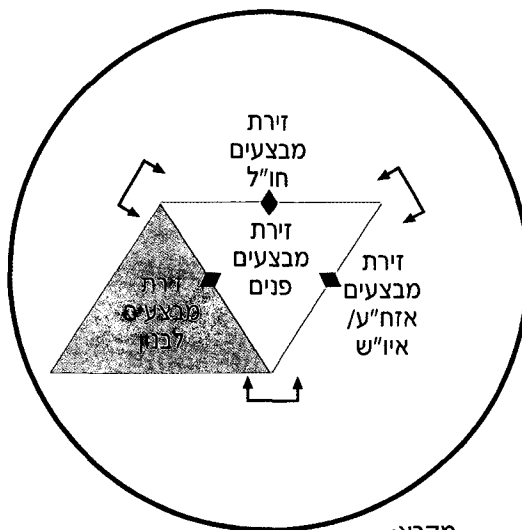
4. המגוון הגדול של סוגי הלוחמה

שבהם נעשה שימוש ברזומני.

5. היות זירת העימות מרובת קווי מגע ורחבת ידיים.

התוצאה של כל אלה היא בסופו של דבר תמונת מודיעין שאמינותה נמוכה למדי. אבל ישנן סיבות נוספות לאמינות הנמוכה הזאת:

1. מקורות המידע שאינם מוצקים דיים.
2. קשה לקבל משוב על חיכוך ברמה התודעתית, שכן קשה לכמת אותו ולתרגם אותו למשמעויות מבצעיות.
3. קצב ההשתנות של היריב.

מקרא:

◆ השפעות הדדיות ייחסי גומלין

↕ השפעות הדדיות ייחסי גומלין

הרכיב	המאפיין	המשמעות המודיעינית
מבנה זירת העימות	זירת עימות מורכבת, אמורפית ומשתנה – גיאוגרפית ומנטלית – בעת ובעונה אחת	ריבוי זירות מבצעים בעלות ייחוד ושטח גיאוגרפי רחב ידיים; זירת עימות בעלת הגיונות שונים
מהות ההכרעה	מהפך תודעתי בחברת היריב ובקרב לוחמיה	מרכזי כובד מופשטים הקשים לאבחון
אופן ההכרעה	תמרון הדעת	עירוב של אפקטים גשמיים ותודעתיים
סדר הכוחות הפועלים בו זמנית	שימוש לשיעורין ביכולת הצבאית על פני זמן ארוך	מאמץ מודיעיני מתמשך במאפייני הלחימה
אופי היעדים	תודעתיים בצד פיזיים	תחומי מחקר רבים בו זמנית
סוגי הלוחמה	הטרורגניים (כל אחד בעל תוכן אחר)	הטרורגניות תוכנית
תכונות התמרון הכוחני	תנועה בהסתננות	יתרון מודיעיני רציף להבטחת היכולת להיות סמוי
תכונות תמרון הדעת	מניפולציות בעלות הקשרים רגשיים ותרבותיים	קושי בפענוח המפה המנטלית – פער תרבויות
מעשה הלחימה העיקרי	התנגשות תודעתית בסיוע מפגשים פיזיים	קושי בהערכת החיכוך ובבקרתו הרציפה
המפגש	קצר ובהפתעה	השגת יתרון מודיעיני
זמן משוב למהלכי העימות	ארוך	משוב קשה לזיהוי ולכימות
למידה	למידה ויישום מתמשכים תוך כדי העימות	שינוי התנהגויות בתדירות גבוהה
גורם הזמן	עיסוק במידי בצד תהליכים ארוכי טווח	תשומות ותוצרי מודיעין לטווחי זמן שונים בו זמנית

המשמעויות הנגזרות מהפרופיל המודיעיני בתחום החינוכי

1. המורכבות הרבה של סוג העימות הזו והקשיים שהיא מציבה בפני העשייה המודיעינית מחייבים להשקיע מאמץ מתמשך בלימוד טבעו של העימות. הלימוד הזה נועד להנחיל לעוסקים במלאכה את תרבות השאלה, שבלעדיה אין כל סיכוי להתמודד באורח אפקטיבי עם מורכבות העימות ועם קצב ההשתנות של מאפייניו.
2. יש להנחיל את חשיבותו של המודיעין בלחימה למפקדים וללוחמים בכל הרמות. בראש וראשונה יש להנחיל את משפט המפתח: בלחימה בעימות מוגבל ממירים את יחסי הכוחות ביתרון מודיעיני. המפקדים והלוחמים חייבים להפנים את העובדה שההצלחה בלחימה היא פועל יוצא של היתרון המודיעיני על פני היריב, וכי יש לתת עדיפות לפעילות ולפיתוח אמצעים המאפשרים את השגתו של היתרון המודיעיני.
3. נדרש מאמץ ייעודי של המודיעין להכיר למפקדים

ולחיילים את המודיעין ואת האופן שבו הוא משתלב בתכנונו ובניהולו של העימות המוגבל ובלחימה. חשוב להבהיר ללוחמים ולמפקדיהם שהמודיעין הוא מאמץ העומד בפני עצמו לצד תמיכתו במאמצים ההתקפיים והסיכוליים.

בתחום הארגוני

1. מעבר לתיאום בין-ארגוני מול כל זירת מבצעים – דבר שלמיטב ידיעתי נעשה – יש צורך בהתבוננות על-זירתית, שתבטיח את בניין היכולות המודיעיניות באופן מתאים לטווח הארוך, תוך מיצוי מיטבי של הפוטנציאל המצוי בסוכנויות השונות. מבחן התוצאה של ההתאגדות הבין-ארגונית והעל-זירתית, דהיינו של מנהלת המודיעין של העימות המוגבל, הינו להבטיח את קיומם של כלים להשגת יתרון מודיעיני רציף בכל מהלך העימות על פני יריבינו.
2. כפועל יוצא מהדומיננטיות של השיקול המדיני ושל

המודיעין בעימות מוגבל בין יריבים אסימטריים

380-381 מנהל בלחימה

- של העימות – ובכלל זה ההוגעה, שמשכה ארוך. על תהליכי העבודה לדאוג לכך שהמודיעין יעסוק במקביל בטווחי זמן שונים ויהיה תמיד מודע למגבלת האמינות של חלק ממקורות המידע.
3. התאמת תהליכי העבודה להפקת לקחים בקצבי שינוי גבוהים.
 4. התאמת תהליכי העבודה המודיעיניים, כך שיענו לזמני החשיפה הקצרים של היריב.

סיכום

לאחר פיגועי הטרור בארה"ב וסימני השאלה המודיעיניים שהם עוררו נראה כי אין צורך להכביר מילים על חשיבותו של המודיעין בעימות המוגבל. אך בעצם הידיעה הזאת אין די חשוב גם לזכור את חמש הנקודות הבאות:

1. העימות המוגבל היה – וימשיך להיות – סוג העימות השכיח, ומכאן שיש לתת קדימה להתאמתו של מערך המודיעין לטבעו של העימות הזה ולזירה שבה הוא מתנהל.
2. העימות המוגבל כמוהו כטבע אחר, ולמודיעין תפקיד מפתח בהנחלת טבע זה לא כמאמץ חד-פעמי, אלא כמאמץ מתמשך ורציף, כשם שמלמדים את המלחמה.
3. זירת העימות הכוללת, שעימה אנחנו מתמודדים, תובעת שיתוף פעולה בין-ארגוני הן בלחימה השוטפת, הן בהיערכות לקראת עימות רצוף והן לפיתוח יכולות, שיאפשרו לנו להקדים את יריבנו.

4. האתגר המרכזי בעימות המוגבל מוטל על כולם, אך יותר מכל על המודיעין, שהוא המאיץ והמדרבן לחשיבה אחרת. החשיבה האחרת אינה יכולה להתחולל ללא תרבות שאלה מפותחת. השאלה היא הזרע המנביט את הלמידה. לכן עלינו לעודד את האנשים לשאול שאלות ולתת חסינות לזכות השאלה בכל תחום ולכל דרג. תרבות השאלה היא בעיניי יכולת אב אסטרטגית בעימות המוגבל, והמודיעין הוא נושא הדגל של התרבות הזאת, כמי שמייצג את אי-הוודאות ואת הספקנות הנטועים בו.

5. בעימות המוגבל מתחולל מאבק מודיעיני בין היריבים. ללא יתרון מודיעיני יקשה מאוד על היריב הנחות לעצב מציאות העונה למגבלות עוצמתו – מציאות שבה הופכת עוצמת היריב החזק לבלתי רלוונטית, כך שנמנע מעל העוצמה להביא לידי ביטוי את עוצמתו. לעומת זאת, אם נצליח להשיג יתרון מודיעיני על פני יריבנו, לא יתאפשר לו להטות את האסימטריה לטובתו, ובכך תישלל ממנו היכולת להכריע את העימות ולהשיג את התכלית המדינית, שאליה הוא חותר.

הקשר ההדוק שבין המעשה הצבאי למדיני ובין הרמה הטקטית לאסטרטגית קיימת נטייה לעירוב תחומים ולעיסוק אובססיבי במעשה הטקטי. על מנת להבטיח שלא נאבד את הראייה הכוללת של העימות ולא נמצא את עצמנו עוסקים רק בשיטות פעולה, ראוי להגדיר באופן חד את גבולות האחריות של כל דרג ואת משימותיו:

הדרג המדיני ורמת המטכ"ל אחראים על הסביבה האסטרטגית. בתחום המודיעיני עוסק הדרג הזה בגיבושה של מדיניות העימות.

רמת הפיקוד המרחבי (זירת המבצעים) אחראית על הסביבה המערכתית. בתחום המודיעיני אחראית הרמה הזאת הן על המודיעין לתכנונה ולניהולה של המערכה על התודעה (באמצעות הוגעה) והן על המודיעין ללחימה על פי סוגי הלוחמות: פסיכולוגית, כלכלית, מודיעינית ופיזית.

רמת הלחימה (הסביבה הטקטית) עוסקת במודיעין ללחימה ובלחימה על-פי מאפייניה של סביבת הלחימה, על-פי המאמץ שהוגדר מראש (התקפי, סיכולי, מודיעיני) ועל-פי שיטות הפעולה הנקוטות.⁸

בתחום של בניין הכוח

1. מתן הכשרה כלל-ארגונית על בסיס תו"ל משותף, הבנה משותפת את טבע העימות ואת הפרופיל המודיעיני ליצירת שפה משותפת.
2. הכשרת מערך של אנשי מודיעין, שעליהם יוטל לכוון את המערכה על התודעה. על אנשי המודיעין האלה להיות מסוגלים לפענח מפה מנטלית על סמך תחומי הערכה מופשטים – בעיקר הערכת התנהגויות. כמו כן יש לרכז אנשי מודיעין בעלי יכולת חשיבה מניפולטיבית ויצירתיות מבצעית.

3. התאמתו של מערך האיסוף לצרכים הרבים והמיוחדים שמציב הפרופיל המודיעיני של העימות. יש לשים דגש על פיתוח נגישות למידע העונה לצורכי המפה המנטלית ועל שמירת מגע חשאי ורציף עם יעדי האיסוף (בלי שהם יהיו מודעים לכך) כדי לענות על הגמישות המבצעית שבידי היריב.

בתחום התורתי

כמשימה ראשונה יש לגבש תורת לחימה עבור המודיעין בעימות מוגבל. בעת פיתוחה של תורת הלחימה למודיעין יש להקדיש תשומת לב לנקודות הבאות:

1. מורכבותה של תמונת המודיעין על מרכיביה המופשטים.
2. גיבוש תהליכי עבודה, שיתאימו לצורכי תכנונו וניהולו

האתגר המרכזי בעימות המוגבל מוטל על כולם, אך יותר מכול על המודיעין, שהוא המאיץ והמדרבן לחשיבה אחרת

הערות

1. הסבר מפורט על טבע העימות המוגבל ראו בפרסום העימות המוגבל, אמ"ץ תוה"ד, מס' קטלוגי 391-01-446
2. ישראל טל, **ביטחון לאומי - מעטים מול רבים**, דביר, תל-אביב, 1996, עמ' 26
3. הלוחמה הפסיכולוגית כוללת בתוכה את התקשורת, המשמשת כאמצעי להעברת מסרים.
4. על התקשורת בלחימה ראו **מחץ**, גיליון מס' 5, מארס 2001
5. על הגלוי והסמוי ראו: **העימות המוגבל בסביבה הטקטית**, המכללה הבין זרועית לפיקוד ולמטה
6. אני מבחין בין התשה להוגעה. את ההתשה אני משייך רק לעימות בין מדינות, ואילו את ההוגעה - לעימות בין יריבים אסימטריים, שבו ההכרעה היא מסוג אחר.
7. ראו גם את הנספח.
8. על המודיעין בלחימה ראו **מחץ**, גיליון מס' 4, דצמבר 2000

נספח

מאפייני המלחמה הכוללת לעומת מאפייני העימות המוגבל

המאפיינים	המלחמה	העימות המוגבל
האסטרטגיה	הכרעה צבאית באמצעים צבאיים מובהקים	הוגעה, הכרעה תודעתית של החברה תוך הסתייעות באמצעים צבאיים
מבנה זירת העימות	מתוחם, סדור	אמורפי, משתנה
סוגי הלוחמות	הומוגניות - בעיקרן פגיעה פיזית	הטרורגניים - בעיקרם פגיעה נפשית לצד פגיעה פיזית
המצב הבסיסי של יחסי הכוחות	מאוזן יחסית	בלתי מאוזן במובהק
סדר הכוחות הפועלים בו זמנית	שימוש במרב היכולת הצבאית בזמן קצר	שימוש לשיעורין ביכולת הצבאית על פני זמן ארוך
אופן ההכרעה	תמרון להשגת נוכחות בעוצמה יתרה בזמן ובמרחב קונקרטיים	תמרון הדעת להטלת ספק וליצירתה של תחושת אי-ודאות רצופה
תכונות התמרון	ניידות, עוצמת אש, מיגון	ניידות לא מאובחנת (הסתננות), עוצמת אש, מיגון באמצעות היותך סמוי
תכונות תמרון הדעת	רגישות אנושית, מניפולטביות, חוסן נפשי	
אופי הלוחמה	גלויה, על פני הקרקע	סמויה, מתחת לפני הקרקע
מעשה הלחימה העיקרי	התנגשות פיזית ביחסי כוחות עדיפים	מפגש פיזי ביתרון מודיעיני
אופי היעדים	עיקרם גשמיים ומיעוטם תודעתיים	עיקרם תודעתיים ומיעוטם גשמיים
זמן המשוב למהלכי הלחימה	קצר, קל לזיהוי ולכימות למשמעויות אופרטיביות	ארוך, לאחר זמן, קשה לזיהוי ולכימות למשמעויות אופרטיביות
למידה ויישומה	בעיקרה טרם העימות	בעיקרה במהלך העימות

המודיעין בעימות מוגבל בין יריבים אסימטריים

381-380

מזכירות כוחות

